

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут охорони здоров'я
Кафедра здоров'я людини і фізичної реабілітації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи
..... О.А. Лагоднюк

“.....” 2018 р.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

08-02-24

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

Фізична реабілітація в педіатрії

PHYSICAL REHABILITATION IN PEDIATRICS

спеціальність
specialty

227 Фізична терапія, ерготерапія
227 Physical therapy, ergotherapy

галузь знань
branch of knowledge

22 Охорона здоров'я
22 Health care

Робоча програма «Фізична реабілітація в педіатрії» для студентів, які навчаються за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія. Рівне: НУВГП, 2018. – 16 с.

Розробник: Нестерчук Наталія Євгенівна – доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри Здоров'я людини і фізичної реабілітації.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри здоров'я людини і фізичної реабілітації.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Протокол від «27» серпня 2018 року № 1.

Завідувач кафедри: _____ Н. Є. Нестерчук
(підпис) (ініціали та прізвище)

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Протокол від «06» вересня 2018 року № 7

Голова науково-методичної комісії _____ І. М. Григус
(підпис) (ініціали та прізвище)

©_____, 2018 рік

©_____, 2018 рік

ВСТУП

Програма обов'язкової (нормативної) навчальної дисципліни «Фізична реабілітація в педіатрії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Фізична реабілітація», «Фізична терапія, ерготерапія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є засвоєння головних принципів використання засобів і методів фізичної реабілітації у відновленні та корекції функціонального стану, фізичного розвитку та рухливих функцій у дітей після перенесених гострих патологічних станів, хронічних захворювань, вроджених та набутих патологіях.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Фізична реабілітація в педіатрії» є складовою частиною циклу дисциплін професійної та практичної підготовки для студентів за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – анатомія людини, фізіологія людини, основи медичних знань, загальна патологія, основи фізичної реабілітації. Вивчення дисципліни передбачає цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях, лабораторних заняттях, самостійної роботи та виконання поставлених задач.

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Вивчення дисципліни "Фізична реабілітація в педіатрії" орієнтує студентів на проведення фізичної реабілітації при різних захворюваннях у дітей, знання про хворобу й травми, у комплексному лікуванні яких використовують засоби фізичної реабілітації. Призначення даної дисципліни також навчити майбутніх спеціалістів розвивати у собі спостережливість, дослідницькі інтереси, здатність вивчати загальний стан дитини, бачити найменші зміни в його стані і тим самим забезпечувати гнучку тактику застосування засобів фізичної реабілітації на етапах відновлювального лікування.

Ключові слова: діти, реабілітація, обстеження, лікування, відновлення, фізичні вправи.

Abstract

Study of the discipline "Physical rehabilitation in pediatrics" directs students to conduct physical rehabilitation of various diseases in children, knowledge of disease and injury in treatment facilities that use physical rehabilitation. The purpose of this course to teach future professionals to develop confidence observation, research interests, the ability to examine the overall condition of the child, see the slightest change in his condition and thereby provide a flexible application of the tactics of physical rehabilitation at stages of recovery treatment.

Key words: children, rehabilitation, examination, treatment, restoration, physical exercises.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6,0	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u> Спеціальність <u>227 Фізична терапія, ерготерапія</u>	Нормативна (ПП)	
Модулів: 2	Рівень вищої освіти: <u>бакалаврський</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>курсова робота</u> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - Денна: 180 год. Заочна: 80 год.		5-й	5-й
		Лекції	
		24 год.	2 год.
		Лабораторні	
		48 год.	22 год.
		Самостійна робота	
		84 год.	132 год.
		Індивідуальні завдання: 24 год.	
		Вид контролю: 5 семестр іспит, курсова робота	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 40 %
для заочної форми навчання – 12 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни – дати ґрунтовні знання проведення фізичної реабілітації при різних захворюваннях у дітей. Сформувати знання про хворобу й травми, у комплексному лікуванні яких використовують засоби фізичної реабілітації, навчити майбутніх спеціалістів розвивати у собі спостережливість, дослідницькі інтереси, здатність вивчати загальний стан дитини, бачити найменші зміни в його стані і тим самим забезпечувати гнучку тактику застосування засобів фізичної реабілітації на етапах відновлювального лікування.

Завдання вивчення дисципліни полягає у розширенні світогляду студентів, набуття навичок роботи з дітьми, які потребують застосування фізичної реабілітації в комплексному лікуванні.

Методичні: дати теоретичні знання про основні методи фізичної реабілітації в педіатрії.

Пізнавальні: дати уявлення про сучасний стан захворюваності різних систем у дітей, їх вікові особливості. Про показання та протипоказання до застосування різних методів фізичної реабілітації; дати змогу майбутнім фахівцям опанувати практичними навичками з методів фізичної реабілітації в педіатрії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- вікові психофізіологічні та індивідуальні особливості осіб, які мають відхилення в стані здоров'я або інвалідність;
- закономірності формування рухових умінь і навичок у розвитку основних рухових якостей дитини (враховуючи структуру основного дефекту);
- вплив фізичних вправ на психофізичний стан дітей з відхиленням в стані здоров'я (виключаючи інвалідів);
- спеціальну термінологію, уміти грамотно її використовувати;

вміти:

- правильно підбирати методи і засоби навчання, використовуючи їх для вирішення корекційних, профілактичних і реабілітаційних завдань, успішно реалізовувати дидактичні принципи в практичній роботі;

- підбирати завдання для самостійної роботи і індивідуальних планів дітей з відхиленням в стані здоров'я (включаючи інвалідів);
- володіти організаторськими вміннями і навичками проведення занять з фізичної реабілітації.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Загальні аспекти фізичної реабілітації в педіатрії

Тема 1. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей грудного віку. Застосування засобів фізичної реабілітації. Методи проведення фізичної реабілітації. Принципи проведення фізичної реабілітації. Дозування.

 Тема 2. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей ясельного віку (від 1 до 3 років). Застосування засобів фізичної реабілітації. Методи проведення фізичної реабілітації. Принципи проведення фізичної реабілітації. Дозування.

Тема 3. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей дошкільного віку (від 3 до 6 років). Застосування засобів фізичної реабілітації. Методи проведення фізичної реабілітації. Принципи проведення фізичної реабілітації. Дозування.

Тема 4. Особливості проведення фізичної реабілітації при дитячому церебральному паралічі. Етіологія. Патогенез. Клініка. Засоби, методи, принципи проведення фізичної реабілітації.

Тема 5. Особливості проведення фізичної реабілітації дітям з порушеннями інтелекту. Застосування засобів фізичної реабілітації. Методи проведення фізичної реабілітації. Принципи проведення фізичної реабілітації. Дозування.

Тема 6. Особливості проведення фізичної реабілітації за наявності вродженої клишоногості. Етіологія. Патогенез. Клініка. Засоби, методи, принципи проведення фізичної реабілітації

Тема 7. Просвітницька робота з батьками під час проведення фізичної реабілітації з дітьми. Форми роботи з батьками. Участь батьків у процесі фізичної реабілітації дітей.

Тема 8. Особливості проведення фізичної реабілітації за наявності вродженої кривошії. Етіологія. Патогенез. Клініка. Засоби, методи, принципи проведення фізичної реабілітації

Тема 9. Особливості проведення фізичної реабілітації при порушеннях постави. Етіологія. Патогенез. Клініка. Засоби, методи, принципи проведення фізичної реабілітації

Тема 10. Особливості проведення фізичної реабілітації при плоскостопості. Етіологія. Патогенез. Клініка. Засоби, методи, принципи проведення фізичної реабілітації

Модуль 2

Змістовий модуль 1. Індивідуальне науково-дослідне завдання. Елементи наукового дослідження: практична значущість, комплексний і системний підходи до вирішення поставленого завдання, використання сучасних теоретичних методологій і наукових розробок та досліджень за даною темою, застосування творчого підходу й відбиття власного бачення вирішення поставленого завдання.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Фізична реабілітація в педіатрії												
Тема 1. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей грудного віку	16	2		4		8	19			2		15
Тема 2. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей ясельного віку (від 1 до 3 років)	16	2		4		8	19			2		15
Тема 3. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей дошкільного віку (від 3 до 6 років)	16	2		4		8	19			2		15

Тема 4. Особливості проведення фізичної реабілітації при дитячому церебральному паралічі	28	6		6		12	30	2		4		20
Тема 5. Особливості проведення фізичної реабілітації дітям з порушеннями інтелекту	18	2		6		8	18					16
Тема 6. Особливості проведення фізичної реабілітації за наявності вродженої клишиноності	16			6		8	19			2		15
Тема 7. Просвітницька робота з батьками під час проведення фізичної реабілітації з дітьми	20	2		6		8	21			2		15
Тема 8. Особливості проведення фізичної реабілітації за наявності вродженої кривошії	16	2		4		8	19			2		15
Тема 9. Особливості проведення фізичної реабілітації при порушеннях постави	16	2		4		8	19			2		15
Тема 10. Особливості проведення фізичної реабілітації при плоскостопості	16	2		4		8	19			2		15
Разом за модулем 1	156	24		48		84	156	2		22		156
Модуль 2												
Змістовий модуль 1. Індивідуальне науково-дослідне завдання.	24				24		24				24	
Усього	180	24		48	24	84	180	2		22	24	156

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1		
1	Тема 1. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей грудного віку	4
2	Тема 2. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей ясельного віку (від 1 до 3 років)	4
3	Тема 3. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей дошкільного віку (від 3 до 6 років)	4
4	Тема 4. Особливості проведення фізичної реабілітації при дитячому церебральному паралічі	6
5	Тема 5. Особливості проведення фізичної реабілітації дітям з порушеннями інтелекту	6
6	Тема 6. Особливості проведення фізичної реабілітації за наявності вродженої клишоногості	6
7	Тема 7. Просвітницька робота з батьками під час проведення фізичної реабілітації з дітьми	6
8	Тема 8. Особливості проведення фізичної реабілітації за наявності вродженої кривошії	4
9	Тема 9. Особливості проведення фізичної реабілітації при порушеннях постави	4
10	Тема 10. Особливості проведення фізичної реабілітації при плоскостопості	4
Разом		48

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1		
1	Тема 1. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей грудного віку	8
2	Тема 2. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей ясельного віку (від 1 до 3 років)	8
3	Тема 3. Особливості проведення фізичної реабілітації для дітей дошкільного віку (від 3 до 6 років)	8
4	Тема 4. Особливості проведення фізичної реабілітації при дитячому церебральному паралічі	12
5	Тема 5. Особливості проведення фізичної реабілітації дітям з порушеннями інтелекту	8
6	Тема 6. Особливості проведення фізичної реабілітації за наявності вродженої клишоногості	8
7	Тема 7. Просвітницька робота з батьками під час проведення фізичної реабілітації з дітьми	8
8	Тема 8. Особливості проведення фізичної реабілітації за наявності вродженої кривошії	8

9	Тема 9. Особливості проведення фізичної реабілітації при порушеннях постави	8
10	Тема 10. Особливості проведення фізичної реабілітації при плоскостопості	8
Разом		84

7. Індивідуальне науково-дослідне завдання

При виконанні ІНДЗ студент повинен продемонструвати вміння в сфері науково-дослідної діяльності, роботи з готовими матеріалами, вміння творчого й оригінального вирішення поставлених завдань.

Курсова робота виконується кожним студентом за індивідуально

отриманим завданням.

водного господарства
та природокористування

Представлення, структура, оформлення курсової роботи.

Титульний аркуш, відповідність теми та змісту, кількість розділів (не менше трьох, відповідна назва розділів і підрозділів: вступ – обґрунтування актуальності обраної теми, постановка мети і конкретних завдань, об'єкт, предмет, методи дослідження; 1 огляд літератури, 2 організація та методи дослідження, 3 результати дослідження), висновки, список використаної літератури, додатки. Оформлення наукових робіт: шрифт (Times New Roman 14; інтервал 1,5; обсяг роботи (40-45 сторінок).

Національний університет
водного господарства
та природокористування

8. Методи навчання

1. Словесні: розповідь-пояснення, бесіда, лекція.
2. Наочні (ілюстрація, демонстрація) .
3. Лабораторні: обстеження, фізичні вправи, лабораторні роботи, реферати, курсові роботи.

Основними формами вивчення курсу є лекції, лабораторні заняття, індивідуальні та групові консультації під керівництвом викладача, підготовка реферату, виступ з доповіддю на студентській науковій конференції, а також самостійну роботу, що забезпечує закріплення теоретичних знань, сприяє набуттю практичних навичок і розвитку самостійного мислення

9. Методи контролю

1. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни оцінюється:

участь студентів в обговоренні питань, винесених на лабораторні заняття та проблемних ситуацій; розв'язок ситуаційних вправ; самостійно підготовлені повідомлення студентів за темою лабораторного заняття; на кожному лабораторному занятті проводиться письмове опитування по темі у вигляді визначення п'яти понять або 10 тестів закритої форми з однією правильною відповіддю з 5-ти можливих; оцінюється звіт по ІНДЗ; проведення модульного поточного контролю через навчально-науковий центр незалежного оцінювання.

2. Підсумковий контроль знань – екзамен відбувається відповідно до

Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти (сайт НУВГП).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	40	100

Виконання курсової роботи 6 семестр			Сума
Вступна частина	Основна частина	Захист роботи	
До 20	До 40	До 40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій;
2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (НКНМЗД);
3. Наочні посібники та відеофільми;
4. Матеріальні засоби навчання техніко-тактичних дій, комп'ютерне забезпечення.

12. Рекомендована література

Базова

1. Бархатов М. В. Комплексный подход в лечении врожденной косолапости / М. В. Бархатов, М. Ю. Галактионова, О. В. Карпушкина [и др.] // Современные наукоемкие технологии. – 2006. – № 5. – С. 64.
2. Болезни нервной системы / Под ред. Н. Н. Яхно, Д. Р. Штульмана, П. В. Мельничука. – М. : Медицина, 1995. – Том 2. – С. 426-455.
3. Виленский Б. С. Неотложные состояния в невропатологии / Б. С. Виленский. – Л., 1986. – С. 198 – 203.
4. Восстановительное лечение детей с поражениями центральной нервной системы и опорно-двигательного аппарата : учебно-методическое пособие / Под ред. И. В. Добрякова, Т. Г. Щедриной. – СПб. : Издательский дом СПбМАПО, 2004. – 317 с.
5. Гері Окамото. Основи фізичної реабілітації / Гері Окамото // Перекл. з англ. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2002. – 294 с.
6. Грейда Б. П. Реабілітація хворих засобами лікувальної фізкультури / Б. П. Грейда, В. А. Столяр, Ю. М. Валецький, Н. Б. Грейда. – Луцьк : Видавництво «Волинська обласна друкарня», 2003. – 310 с.
7. Дубровский В. И. Лечебная физическая культура (кинезиотерапия) : учебн. для студ. высш. учеб. заведений / В. И. Дубровский. – 2-е изд., стер. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 608 с.
8. Евсеев С. П. Физическая реабилитация инвалидов с поражением опорно-двигательной системы : учебное пособие для образовательных учреждений высшего профессионального образования, осуществляющих образовательную деятельность по направлению 032100 – "Физическая культура" (по магистерской программе "Адаптивная физическая культура") / С. П. Евсеев. – М. : Советский спорт, 2010. – 486 с.

Допоміжна

1. Епифанов В. А. Лечебная физическая культура и массаж : учебник / В. А. Епифанов. – М. : ГЭОТАР-МЕД, 2002. – 560 с.
2. Журавлева А. И. Спортивная медицина и лечебная физкультура : руководство / А. И. Журавлева, Н. Д. Граевская. – М. : Медицина. - 1993. - 432 с.
3. Ибатов А. Д. Основы реабилитологии: учебное пособие / А. Д. Ибатов, С. В. Пушкина. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2007. – 160 с.

4. Карпюк І. Ю. Дихання в оздоровчій фізичній культурі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. Ю. Карпюк. – К. : Знання України, 2004. – 196 с.
5. Кожевников В. В. Малоинвазивные хирургические вмешательства в комплексном лечении врожденной косолапости у детей : дис... канд. мед. наук : 14.00.35 / Кожевников Вадим Витальевич. – Омск, 2008. – 107 с.
6. Кожевников В. В. Малоинвазивные хирургические вмешательства в комплексном лечении врожденной косолапости у детей : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. мед. наук : спец. 14.00.35, 14.00.22 "Травматология и ортопедия" / В. В. Кожевников. – Омск, 2008. – 22 с.
7. Коноваленко С. В. Детский церебральный паралич. Конструктивная деятельность детей. – Москва : Книголюб, 2007. - 80 с.
8. Коррекция нарушений опорно-двигательного аппарата у детей старшего дошкольного возраста с ДЦП средствами физического воспитания : учебное пособие / Под ред. В. А. Ильин. – Пенза : Изд-во Пензенского гос. ун-та, 2007. – 46 с.
9. Левченко И. Ю. Детский церебральный паралич: коррекционно-развивающая работа с дошкольниками / И. Ю. Левченко, О. Г. Приходько, А. А. Гусейнова. – Москва : Книголюб, 2008. – 75 с.
10. Малявин А. Г. Респираторная медицинская реабилитация. Практическое руководство для врачей / А. Г. Малявин. – М. : Практическая медицина, 2006. – 416 с.
11. Медицинская реабилитация: руководство для врачей / [ред. В. А. Епифанов]. – М. : МЕДпресс-информ, 2005. – 328 с.
12. Медицинская реабилитация: руководство. Том I. / [ред. В. М. Боголюбов]. – М., 2007. – 678 с.
13. Медицинская реабилитация: руководство. Том III. / [ред. В. М. Боголюбов]. – М., 2007. – 584 с.
14. Милюкова И. В. Лечебная физкультура : новейший справочник / Под общей ред. проф. Т. А. Евдокимовой. – СПб. : Сова; М. : Изд-во Эксмо, 2003. – 862 с.
15. Михайлов М. Б. Лечение болезней дыхательной системы. Новейший справочник / М. Б. Михайлов. – Ростов н/Д. : Феникс, 2007. – 240 с.
16. Мога М. Д. Корекція рухових порушень у дітей дошкільного віку з дитячим церебральним паралічем: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.03 [Електронний ресурс] / М. Д. Мога; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – О., 2007. – 20 с.
17. Мухін В. М. Фізична реабілітація / В. М. Мухін. – К. : Олімпійська література, 2005. – 472 с.
18. Наследственные болезни нервной системы: Руководство для врачей / Под ред. Ю. Е. Вельтищева, П. А. Темина. - М. : Медицина, 1998. – 496 с.
19. Окорочков А. Н. Диагностика болезней внутренних органов : Т. 3. Диагностика болезней органов дыхания / А. Н. Окорочков. – М. : Мед. лит., 2003. – 464 с.
20. Основи фізичної реабілітації / [Г. П. Мальована та ін.]. – Львів : Ліга-Прес, 2006. – 148 с.
21. Основы физиологии функциональных систем / Под ред. К. В. Судакова. – М. : Медицина, 1983. – 272 с.

22. Пономаренко Г. Н. Физические методы лечения : справочник / Г. Н. Пономаренко. – Изд. 2-е. перераб. и доп. – СПб. : ВМедА, 2002. – 299 с.
23. Порада А. М. Основи фізичної реабілітації : навч. посібник / А. М. Порада, О. В. Солодовник, Н. Є. Прокопчук. – К. : Медицина, 2006. – 248 с.
24. Симонова Т. Н. Система психолого-медико-педагогической реабилитации детей с тяжелыми проявлениями детского церебрального паралича : учебно-методическое пособие для преподавателей, аспирантов, студентов высших медицинских и педагогических учебных заведений, специалистов по реабилитации детей с ДЦП / Т. Н. Симонова, В. Г. Симонов. – Астрахань : Астраханский ун-т, 2008. – 64 с.
25. Соколовський В. С. Лікувальна фізична культура : підручник / В. С. Соколовський, Н. О. Романова, О. Г. Юшковська. – Одеса : Одес. держ. мед. ун-т, 2005. – 234 с.
26. Сосин И. Н. Физиотерапевтический справочник / И. Н. Сосин, А. Г. Буявых. – Симферополь : изд. КГМУ, 2003. – 752 с., ил.
27. Спортивная медицина, лечебная физическая культура и массаж : учеб. для техн. физ. культ. / под ред. С. Н. Попова. – М. : Физкультура и спорт, 1985. – 351 с.
28. Справочник по терапии с основами реабилитации / Л. М. Пасиешвили, А. А. Заздравнов, В. Е. Шапкин, Л. Н. Бобро. – Ростов н/Д : Феникс, 2004. – 416 с.
29. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів / [ред. Ю. М. Мостовий]. – Вінниця : ДП „МКФ”, 2007. – 480 с.
30. Физическая реабилитация: [учебник для студентов высших учебных заведений] / [ред. С. Н. Попов]. – Ростов н/Д : Феникс, 2006. – 608 с.
31. Хрущев С. В. Физическая культура детей с заболеваниями органов дыхания: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / С. В. Хрущев, О. И. Симонова. – М. : Издательский центр «Академия», 2006. – 304 с.
32. Частная физиотерапия : учебн. пособие / Под ред. Г. Н. Пономаренко. – М. : ОАО «Издательство «Медицина», 2005. – 744 с.
33. Шкалы, тесты и опросники в медицинской реабилитации : руководство для врачей и научных работников / [ред. А. Н. Белова, О. Н. Щепетова]. – М. : Антидор, 2002. – 440 с.
34. Язловецький В. С. Основи фізичної реабілітації : навч. посібник / Язловецький В. С., Верич Г. Е., Мухін В. М. – Кіровоград : РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2004. – 238 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Педиатрия <http://www.booksgid.com/health/18853-pediatrica.html>
2. Госпитальная педиатрия http://loveread.ec/view_global.php?id=44820
3. Поликлиническая педиатрия. <https://www.litmir.me/bd/?b=112221>

